

PILIE TINĖS VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ ĮSITRAUKIMAS Į VISUOMENĖS PROBLEMŲ SPRENDIMĄ: KOKYBINIS POŽIŪRIS

Gražina Strazdienė

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija, Lietuva

Anotacija. Straipsnyje analizuojami pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) Lietuvoje veiklos ypatumai ir išskylančios problemos bei sunkumai, su kuriais susiduria pilietinės visuomenės organizacijos sprendamos visuomenei aktualius klausimus, atskleidžiamos esamos ir būsimo bendradarbiavimo kryptys tarp aukštųjų mokyklų ir pilietinės visuomenės organizacijų sprendžiant visuomenės problemas per tyriminę veiklą. Keliamas tyrimo tikslas - išanalizuoti pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) įsitraukimo į visuomenės problemų sprendimą fenomeną ir atskleisti problemas, su kuriomis susiduria PVO. Atliktas kokybinis tyrimas leido pažvelgti į pilietinės visuomenės organizacijų visuomenės problemų sprendimo fenomeną, o tyrimo metu išskirtos trys kategorijos (*Visuomenei aktualios problemos, kurias sprendžia PVO; Sunkumai, su kuriais susiduria PVO sprendamos visuomenei aktualias problemas, Aukštosios mokyklos iniciatyvos, analizuojant visuomenei aktualias problemas*) atskleidė pilietinės visuomenės organizacijų problemas ir padėjo nustatyti visuomenės interesą atliepančių tyrimų tematiką.

Raktiniai žodžiai: pilietinės visuomenės organizacija; kokybinis tyrimas; bendradarbiavimas tarp aukštųjų mokyklų ir PVO.

ĮVADAS

Vykstantys globalizacijos ir nuolatinės kaitos procesai kelia naujus reikalavimus visuomenės nariams, verslo organizacijoms ir švietimo įstaigoms, skatina tobulinti mokymosi technologijas, kurti naujas strategijas ir modelius. Pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO), kaip strategiškai svarbioms visuomenės vystymosi dalyvėms, numatytas reikšmingas indėlis gerinant valdymą ir reguliavimą, didinant skaidrumą ir įtraukiant visuomenę į problemų sprendimą (Ghaus-Pasha, 2004). Tačiau dažnai dėl žmogiškųjų ir finansinių išteklių stokos pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO) Lietuvoje sudėtinga įsigilinti į sprendžiamas problemas, klausimų esmę ir pateikti konkrečių ir kokybiškų problemų sprendimų. Siekiant tobulinti visuomenės įsitraukimą į visuomenės problemų sprendimą ir padėti pilietinės visuomenės organizacijoms spręsti visuomenės problemas, aukštųjų mokyklų studentams ir dėstytojams būtina įsitraukti į visuomenės problemų sprendimą per mokslinių tyrimų vykdymą.

Siekiant išanalizuoti pilietinės visuomenės organizacijų įsitraukimo į visuomenės problemų sprendimo fenomeną ir atskleisti problemas, su kuriomis susiduria PVO, atliktas kokybinis tyrimas, kuriuo siekta išsiaiškinti, su kokias sunkumais teko susidurti sprendžiant visuomenei aktualias problemas, kaip vyko bendradarbiavimas tarp pilietinės visuomenės organizacijų ir aukštojo mokslo institucijų, nagrinėta, kaip paskatinti visuomenę aktyviau įsitraukti į visuomenės problemų sprendimą.

Tyrimo aktualumą ir naujumą sudaro tai, kad Lietuvoje iki šiol nepakankamai išanalizuota pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) veikla ir nėra atlikta tyrimų, nagrinėjančių pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) įsitraukimą į visuomenės problemų sprendimą.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) įsitraukimo į visuomenės problemų sprendimą fenomeną ir atskleisti problemas, su kuriomis susiduria PVO.

Tyrimo uždaviniai:

- išanalizuoti pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) raiškos ypatumus;
- atskleisti sunkumus, su kuriais susiduria pilietinės visuomenės organizacijos (PVO) sprendamos visuomenei aktualius klausimus;
- apibrėžti galimas bendradarbiavimo kryptis tarp pilietinės visuomenės organizacijų (PVO) ir aukštųjų mokslų vykdančių tyrimus.

Tyrimo metodas – pusiau struktūruotas interviu.

PILIETINIŲ VISUOMENĖS ORGANIZACIJŲ RAIŠKA LIETUVOJE

Pilietinės visuomenės organizacijos gali būti labai įvairios. Jos veikia kaip visuomeninės, nevyriausybines organizacijos, asociacijos, labdaros ir paramos fondai, įvairių sričių aktyvistų grupės, viešosios įstaigos ir kt.

EUR-Lex pateikia tokių pilietinės visuomenės organizacijų skirstymą:

- socialiniai partneriai (profesinės sąjungos ir darbdavių grupės);
- nevyriausybines organizacijos (pvz., besirūpinančios aplinkos ir vartotojų apsauga);
- visuomeninės organizacijos (pvz., jaunimo ir šeimos grupės) (Europa - EUR-Lex, 2017).

Nevyriausybinių organizacijų veiklos Lietuvoje pradžia – 1991 m. Kiek vėliau buvo išleistas pirmasis Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas (1998), kuriuo vadovaudamasi kūrėsi nevyriausybines organizacijos. Šiandien NVO dar vadinamos trečiuoju sektoriumi. Lietuvoje veikiančios nevyriausybines organizacijos skirstomos labai įvairiai. Pagal atliekamas funkcijas nevyriausybines organizacijos skirstomos į:

- savitarpio pagalbos organizacijas, kurios yra suformuotos asmenų grupių, turinčių bendrų interesų ar poreikių. Siekdamas šių tikslų organizacijos plečia savitarpio pagalbą, paramą, apskaitimą informacija;
- interesams atstovaujančias organizacijas, kurios aktyviai prisideda prie visuomeninių reikalų sprendimo ir siekia pakeisti susiformavusias visuomenės nuostatas, daryti įtaką viešajai politikai ir gindamos tam tikras idėjas vykdo įvairias viešas kampanijas, lobizmą;
- viešąsias paslaugas teikiančias organizacijas, kurios savo nariams arba klientams teikia socialinės rūpybos, sveikatos apsaugos, mokymų, informavimo ir konsultavimo ir kt. paslaugas. (Kauno apskrities moterų krizių centras, 2016).

Visuomeninių organizacijų veikla Lietuvoje turi senas tradicijas. 1918 m. Lietuvoje buvo įregistruota skautų organizacija, 1924 m. – Lietuvos vaiko draugija ir daug kitų organizacijų. Šių visuomeninių organizacijų tikslai buvo švietimo ir ugdymo veikla, tautinio atgimimo, kultūros skatinimas, socialinė globa ir parama. Lietuvoje atkūrus nepriklausomybę suaktyvėjo įvairių organizacijų steigimas, savo veiklą tęsė sovietmečiu įkurtos organizacijos, kai kurios tarpukario Lietuvoje veikusios organizacijos (Baršauskienė, Butkevičienė, Vaidelytė, 2008: 20).

Pagal Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme nurodytus požymius prie nevyriausybinių organizacijų (NVO) galima priskirti įstatyme NVO sąvoką atitinkančias asociacijas, labdaros paramos fondus bei daugumą viešųjų įstaigų, išskyrus politines partijas, profesines sąjungas, darbdavių organizacijas ir kt. (Lietuvos Respublikos Seimas, 2013).

Įvairūs šaltiniai nurodo skirtingą nevyriausybinių organizacijų skaičių Lietuvoje. Pasak A. Šapkauskienės (2017), „realus NVO skaičius Lietuvoje nėra žinomas“.

Lietuvoje veikia Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, kurio misija – vienyti nevyriausybines organizacijas, taip pat sudarytas savanoriškas nevyriausybinių organizacijų registras „NVO atlasas“, kuriame jau įregistruota 2004 NVO (Transparency International Lietuvos skyrius, 2018).

Įkurtas NVO fondas ir NVO duomenų bazė (Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, 2017), parengti Lietuvai svarbūs strateginiai dokumentai: „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Lietuvos Respublikos Seimas, 2012), Viešojo valdymo tobulinimo programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2012a) ir 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybė, 2012b), kuriais pripažįstama aktyvaus pilietiškumo ir piliečių įsitraukimo į politikos formavimą bei paslaugų teikimo didinimą svarba. Lietuva ėmėsi svarbių žingsnių tobulinti teisinę ir politinę sistemą, siekdama modernizuoti viešąjį administravimą, didinti efektyvumą bei našumą ir palaikyti atskaitomybę bei skaidrumą, kurti kontekstą, kuriame piliečiai įsitrauktų į viešojo politikos formavimo procesą (OECD, 2015).

PVO ĮSITRAUKIMO Į VISUOMENĖS PROBLEMŲ SPRENDIMĄ TYRIMAS

Tyrimo metodologija. Kokybiniam tyrimui atlikti pasirinktas pusiau struktūruotas interviu metodas, t. y. buvo pateikti atviri klausimai. Pusiau struktūruoto interviu pagrindinis pranašumas tas, kad gaunama išsamių, susistemintų duomenų, o pats interviu lieka neformalus, vyksta pokalbio forma (Silverman, 2003a, 2003b; Creswell, 2007). Klausimų pateikimą kiekvieno konkretaus interviu metu ir jų eiliškumą lėmė pokalbio eiga ir tiriamųjų nuomonė. Fenomenologiniame tyrime pasirinktas pokalbio metodas (Kvale, 1996), kuris geriausiai leidžia atskleisti žmonių patirtį ir suvokimą. Analizuojant duomenis

buvo išskiriami prasminiai vienetai, atspindintys tiriamųjų patirtį ir požiūrį. Analizuojant interviu nustatytos prasmės kategorijos ir subkategorijos.

Siekiant užtikrinti tyrimo duomenų patikimumą, buvo užduoti iš anksto parengti klausimai, sudaryti įvertinus keturis su pilietinės visuomenės organizacijomis susijusius aspektus:

- kas paskatino burtis į PVO ir spręsti visuomenei aktualias problemas;
- su kokias sunkumai tenka susidurti sprendžiant visuomenei aktualias problemas;
- kaip vyksta bendradarbiavimas tarp pilietinės visuomenės organizacijų ir aukštojo mokslo institucijų;
- kaip paskatinti visuomenę daugiau įsitraukti į visuomenės problemų sprendimą.

Interviu atliko 2 žmonės 2018 m. birželio – spalio mėnesį Vilniuje. Apklaustas kiekvienas pilietinės visuomenės organizacijos atstovas atskirai, vienam interviu skiriant apie 30 min. Visi įrašai transkribuoti, prieš tai suteikiant pašnekovui slapyvardį (VTDK01A, VTDK02A, VTDK03A, VTDK01J, VTDK02J, VTDK03J).

Tyrimo imtis. Tyrime taikyta tikslinė atranka, kai aplinka, asmenys ar įvykiai atrinkti apgalvotai, norint gauti svarbią informaciją, kuri negali būti prieinama kitokiu būdu (Kvale, 1996). Taigi, pilietinės visuomenės organizacijos atrinktos apgalvotai, siekiant, kad išvados atspindėtų kuo platesnį PVO paveikslą. Interviu dalyvavo 7 pilietinės visuomenės organizacijos: 2 asociacijos, 1 savanorių organizacija, 1 sąjunga, 3 viešosios įstaigos, kurios pagal dydį gali būti įvardijamos kaip vidutinio ar didesnio nei vidutinio dydžio organizacijos iš Lietuvos.

PVO atstovų pasiskirstymas pagal lytį: 4 moterys, 2 vyrai.

Tyrimo rezultatai. Analizuojant interviu dalyvių požiūrį buvo išskirtos trys kategorijos: *Visuomenei aktualios problemos, kurias sprendžia CSO; Sunkumai, su kuriais susiduria CSO sprendžiamos visuomenei aktualias problemas; Aukštosios mokyklos iniciatyvos, sprendžiant visuomenei aktualias problemas.* Išskirtose kategorijose išryškėjo subkategorijos, kurios patikslino tyrimo dalyvių atskleistą nuomonę ir suteikė galimybę nuodugniau išanalizuoti tyrimo problematiką. Atskleistos kategorijos ir subkategorijos pateiktos 1-oje lentelėje.

1 lentelė

Kokybinio tyrimo kategorijos ir subkategorijos

Kategorija	Subkategorija
Visuomenei aktualios problemos, kurias sprendžia PVO	Socializacijos užtikrinimas
	Sektorinės problemos
	Švietimo skatinimas
Sunkumai, su kuriais susiduria PVO sprendžiamos visuomenei aktualias problemas	Viešųjų paslaugų nepakankamumas
	Bendradarbiavimo trūkumas
	Finansinis nestabilumas
	Informacijos trūkumas
	Specialistų stygius
Aukštosios mokyklos iniciatyvos, sprendžiant visuomenei aktualias problemas	Tyrimų atlikimas
	Konferencijų, renginių organizavimas
	Mokymų vykdymas
	PVO veiklos viešinimas

Pirmoji kategorija – *Visuomenei aktualios problemos, kurias sprendžia PVO*, atskleidžia, kad PVO sprendžia visuomenės problemas, susijusias su socializacijos užtikrinimu, sektorinėmis problemomis ir švietimo skatinimu.

Subkategorijos *Socializacijos užtikrinimas* interviu dalyviai atskleidė, kad tam tikram visuomenės sluoksniui trūksta socializacijos įgūdžių, jiems „<...> būna sunku įvertinti kitos šalies kultūrinius, politinius aspektus <...> [VTDK03J, 23],

„<...> kai atvyksti į kitą šalį, esi svetimas, nemoki kalbos, neturi draugų, giminių ir pažįstamų, neturi savo gyvenamosios vietos, gali sulaukti užgauliojimų dėl savo kilmės, rasės, kalbos, religinių pažiūrų, sunku susirasti darbą“ [VTDK01A, 26].

Subkategorija *Sektorinės problemos* atskleidžia, kad PVO sprendžia labai įvairias sektorines problemas:

„<...> energetinis taupumas ir sauga, <...> renovacijos efektyvumas, <...> projektavimas, statybos darbų vykdymas“ [VTDK03A, 19];

„<...> teikiame ES projektų rengimo paslaugas“ [VTDK01J, 14];.

„<...> užsiimame tarpininkavimu, inicijuojame projektus“ [VTDK03J, 25].

Subkategorija **Švietimo skatinimas** leido pastebėti, kad PVO prisideda prie švietimo, mokymo problematikos sprendimo pagal vykdomos veiklos sritis:

„<...> visuomenės yda – visuomenės žinių ir bendro išsilavinimo architektūros srityje trūkumas arba architektų nuolatinio mokymosi galimybių poreikis“ [VTDK02A, 17];

„<...> mes konsultuojame idėjos formulavimo, tinkamumo paramai gauti, vertinimo, sutarties sudarymo klausimais, kur kyla nemažai problemų“ [VTDK01J, 15];

„<...> nemažai žmonių, kurie kreipiasi į mus (daugiausiai ūkininkai), yra neišsilavinę žmonės ir prašo didesnę dėmesį skirti ir išaiškinti būtent kai kuriuos teisės aktus, svarbius dokumentus“ [VTDK01J, 27];

Antroji kategorija – **Sunkumai, su kuriais susiduria PVO sprendamos visuomenei aktualias problemas** atskleidžia sunkumus, su kuriais susiduria PVO sprendamos visuomenės problemas. Išskirtos subkategorijos: *Viešųjų paslaugų nepakankamumas, Bendradarbiavimo trūkumas, Finansinis nestabilumas, Informacijos trūkumas, Specialistų stygius atskleidžia kategorijos problematiką.*

Subkategorija **Viešųjų paslaugų nepakankamumas** atskleidžia, kad:

„<...> „Užsienietėms integruojantis Lietuvoje yra mažai viešųjų paslaugų, pritaikytų užsieniečiams“ [VTDK01A, 34].

Nurodoma, kad yra sunkumų ir labai daug „<...> organizuojant įvairius projektus bei kviečiant rėmėjus [VTDK01A, 33];

„<...> yra gana pasyvus viešųjų paslaugų sektorius“ [VTDK03J, 25].

Subkategorija **Bendradarbiavimo trūkumas** įvardija sunkumus, susijusius su bendradarbiavimu:

„<...> dialogo tarp profesinės (architektų) bendruomenės ir visuomenės stygius.“ [VTDK02A, 16];

„<...> bendravimo, bendradarbiavimo problemos, nes inicijuojant projektus ne visada prieinama prie bendro sprendimo“ [VTDK03J, 21];

Pastebima, kad dėl bendradarbiavimo trūkumo ne visada būna sėkminga veikla „<...> O kadangi tarpininkaujame ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, būna sunku įvertinti kitos šalies kultūrinius, politinius aspektus [VTDK03J, 23].

Subkategorija **Finansinis nestabilumas** atskleidžia, kad ši problema minima daugelyje interviu ir sukelia PVO problemų:

„<...> finansinė problemėlė yra, kadangi mes negalime plėsti savo, čia yra skirtingai negu <...> asociacija, kuri suvienija įmones, kompanijas, kurios moka nemažus mokesčius, jie gyvuoja stipriai finansiškai“ [VTDK03A, 43].

„Pagrindinis sunkumas yra brangi reklama, tam mes neturime lėšų, o reklamuotis reikia, nes nuo to priklauso, kiek mes vaikučių surinksime į grupes, kiek darbuotojų mums reikės“ [VTDK02J, 20].

Subkategorija **Informacijos trūkumas** parodo, kad dėl informacijos stokos iškyla sunkumų, kuriuos stengiasi įveikti PVO:

„<...> pagrindinė problema - informacijos trūkumas, prastų teisės aktų išaiškinimas ūkininkams, verslininkams“ <...> [VTDK01J, 24];

„<...> kad trūksta informacijos <...>“ [VTDK03J, 25] dėl tarpininkavimo ir projektų iniciavimo.

Atskleista subkategorija **Specialistų stygius** atskleidžia specialistų trūkumo aktualijas:

„<...> Ankščiau, kai mūsų asociacijoje dirbo kitas direktorius (jis buvo geologas), buvo atliktas labai daug mokslinių tyrimų. Bendradarbiavo su Geologijos tarnyba, Vilniaus universitetu, Gamtos mokslų centru, atliko įvairius vandens kokybės nustatymo tyrimus. Dabar mes tokių tyrimų nedarome <...>“ [VTDK03J, 36];

„<...> nes visą laiką jaučiame patyrusių gerų mokytojų (anglų kalbos, choreografijos...), savo srities specialistų, trūkumą <...>.“ [VTDK02J].

Reikia tokių specialistų: „<...> architektūros istorikų... menotyrininkų, žinoma, sociologų, antropologų ir kitų. [VTDK02A, 32].

Trečioji kategorija – **Aukštosios mokyklos iniciatyvos sprendžiant visuomenei aktualias problemas** atskleidė vykusį bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis tyrimų vykdymo srityje ir numatė kryptis, kuriomis galėtų vykti bendradarbiavimas tarp PVO ir aukštųjų mokyklų ateityje.

Analizuojant interviu davėjų atsakymus apie bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis vykdant tyrimus, matyti, kad dauguma respondentų neturėjo jokios bendradarbiavimo patirties. Iš esmės PVO ir aukštosios mokyklos rengė tik bendrus projektus, kaip rodo interviu metu gauti duomenys: <...> turėjom teisę suteikti logotipą tam tikroms organizuojamoms priemonėms, gynimui tokių darbų ir panašiai, Kaune konferencijai.“ [VTDK03A, 57]).

Keli interviu davėjai paminėjo, kad glaudžiai bendradarbiavo su įvairiomis mokslinėmis institucijomis (pvz., Vilniaus universitetu, Geologijos tarnyba, Socialinių mokslų institutu), tačiau nurodė, kad šiuo metu bendradarbiavimas yra nutrūkęs (pvz., *anksčiau, prieš kurį laiką, įmonėje dirbo mokslininkas, kuris darė tyrimus, rašė straipsnius, publikavo tuos straipsnius <...> Kadangi įmonė pasidarė labai maža, ir joje liko dirbti tik vienas darbuotojas, tas bendradarbiavimo ryšys nutrūko*“ [VTDK01J, 30] arba: *„<...> kai mūsų asociacijoje dirbo kitas direktorius, jis buvo geologas – tai atliko labai daug mokslinių tyrimų <...> atliko įvairius vandens kokybės nustatymo tyrimus“* [VTDK03J, 32].

Interviu davėjai atskleidė savo išvagas, kokiomis kryptimis galėtų vykti bendradarbiavimas tarp PVO ir aukštosios mokyklos vykdamas tyrimus. Išryškėjo tokios subkategorijos: *Tyrimų atlikimas, Studijų kokybės vertinimas, Mokymų vykdymas, PVO veiklos viešinimas*.

Subkategorija **Tyrimų atlikimas** įvardija problemines sritis, kai tyrimus galėtų atlikti aukštosios mokyklos. Problematika labai įvairi ir priklauso nuo PVO veiklos krypties:

„<...> galima būtų tirti organizacijos poveikį sklandesnei užsieniečių integracijai, formalios bei neformalios tinklaveikos įtaką, psichologinį adaptacijos aspektą“ [VTDK01A, 55];

pagalba „indentifikuojant bei sisteminant integracijos į naują šalį iššūkius, analizuojant asociacijos narių poreikius“ [VTDK01A, 45];

„<...> Mums daugiausia reiktų šiuolaikinę architektūrą tiek kuriančių, tiek gebančių ją tyrinėti įvairiais aspektais pagalbos. Kad projektuotų, analizuotų aplinką, statinio ir žmogaus santykį, poveikį žmogaus kasdieniam elgesiui, sveikatai ar kita.“ [VTDK02A, 34];

„<...> norime, kad tyrėjai įvertintų mūsų pastato funkcionalumą, norėtume padaryti daugiau erdvės persirengimo zonoje <...> Dar labai norėtumėme įsteigti „mini biblioteką“ savo patalpose (tai būtų labai naudinga, nes tėvai, kurie atveda savo vaikus į pamokas, dažnai sėdi ir laukia jų mūsų pastate, tai būtų labai gerai, jeigu jie galėtų naudingai praleisti tą laiką, pvz., skaitydami knygas, idėja yra – labdaros biblioteka, į kurią visi norintys galėtų atnešti jiems jau nereikalingas arba perskaitytas knygas, spalvinimo knygutes, žurnalus). O dar gerai būtų turėti kokį projektą naujai elektros instaliacijai, nes pastatas yra labai senas“ [VTDK02J, 30].

Tačiau pastebėta, jog kai kurie interviu dalyviai sunkiai identifikuoja ne tik socialines visuomenės problemas, bet ir turi gerokai paviršutinišką suvokimą apie pačius tyrimus (arba tyriminė veikla iš esmės yra visiškai nesuprantama).

Interviu dalyviai visuomenės problemas siejo tik su profesinėmis (specifinėmis, specialybėmis) problemomis bei atstovaujamos organizacijos veiklos kryptimis, kas dar kartą patvirtina, jog tyrimai nėra nei prioritetingi, nei svarbiausia, nei aktualiausia tų organizacijų sritis. Taip pat pastebimas ir aiškios takoskyros tarp subjektyvaus ir objektyvaus vertinimo trūkumas, kalbant organizacijos, o ne savo, kaip asmens, vardu.

Kai kurie PVO atstovai nurodė, kad pokalbis apie tyrimus sudėtingas, nes anksčiau apie tai negalvota ir neieškota tiesioginių sąsajų su mokslu konkrečioje organizacijoje:

„<...> „Tema sudėtinga, tiesą pasakius, niekada apie jokiais sąsajas su mokslu šios organizacijos veikloje nemąščiau, bet viskas galima ir įmanoma, tai mano atsakymai gali būti paviršutiniški, nes ne tokia mūsų organizacijos pagrindinė veikla ir tikslas vykdyti visokius tyrimus ar bendradarbiauti būtinai su mokslininkais. Man atrodo, kad viskas yra paprasta – labdara, parama, organizavimas, integravimas, socializacija, ne kažinkokie tyrimai ir bandymai ar moksliniai terminai ir panašiai“ [VTDK01A, 12]).

Dėl šios priežasties kai kuriems interviu dalyviams buvo sudėtinga įvardyti ir konkrečią mokslininkų (tyrėjų) pagalbą organizacijai arba interviu metu jie nurodydavo, kad tokio pobūdžio pagalba nėra reikalinga: *„<...> „Mes turime savo pagrindinę veiklą, <...> o tyrėjai (ką čia tyrėjai)... nieko, nereikalinga pagalba kažkokia“* [VTDK03A, 49] arba: *„Negaliu atsakyti į tą klausimą. Šiuo momentu nėra tokio poreikio. <...> prieš kurį laiką įmonėje dirbo mokslininkas, kuris darė tyrimus, rašė straipsnius, publikavo tuos straipsnius. O dabar mums to nereikia“* [VTDK01J, 33].

Subkategorija **Konferencijų, renginių organizavimas** rodo, kad PVO dalyvauja įvairiose veiklose: vertina studijų kokybę, organizuoja konferencijas ir renginius. Pabrėžiama, kad šioje srityje galimas tolesnis bendradarbiavimas:

„<...> buvo kviečiama <...> studijų programų, institucijų tarptautiniam vertinimui komandose <...>“ [VTDK03A, 53];

„<...> ruošia mokslo konferencijas su tyrimų rezultatais, yra kartu ruošiami vadovėliai komandose <...>“ [VTDK03A, 45].

Subkategorija **Mokymų vykdymas** atskleidžia, kad PVO reikalingi įvairūs mokymai. Įvardytos sritys, ką aukštoji mokykla galėtų vykdyti:

„<...> reikėtų organizuoti kuo daugiau seminarų, mokymų aktualiomis tematikomis, taip pat nemažą dėmesį skirti prevencinėms priemonėms“ [VTDK03J, 47];

„<...> Be aukštųjų mokyklų dėstytojų, profesorių ir panašiai mes <...> neturim jokių galimybių atestuoti, paskaitų skaityti baigusiems, siekiantiems darbų vadovo, projektų vadovo atestatų, <...> mes esam kviečiami kursus organizuoti, egzaminuoti ir visa kita, tai vienas tokių pagrindinių dalykų, be jų mes negalim išsiversti, bendradarbiavimas tiek kolegijų, tiek universitetų lygmeniu yra <...> be to neįmanomas.“ [VTDK03A, 73];

Subkategorija **PVO veiklos viešinimas** atskleidžia PVO veiklos viešinimo stygių. Pageidaujama, kad tą darytų aukštosios mokyklos:

„<...> reikėtų labiau viešinti visus darbus,... dabar yra labai didelės galimybės<...> tai daryti <...>, pvz., socialiniuose tinkluose“ [VTDK01J, 44];

„<...> kai padedama kurti patikimą ir informatyvų turinį organizacijos vykdomoms veikloms. <...> Informacijos sklaida yra beprotiškai svarbi tiek bendraujant tarpusavyje, tiek su aukštosiomis mokyklomis bet kokiam tikslui siekti <...>“ [VTDK02A, 81]

IŠVADOS

1. Tyrimo metu buvo išskirtos trys kategorijos: Visuomenei aktualios problemos, kurias sprendžia PVO; Sunkumai, su kuriais susiduria PVO spręsdamos visuomenei aktualias problemas; Aukštosios mokyklos iniciatyvos, sprendžiant visuomenei aktualias problemas, kurios atskleidė PVO požiūrį į tyrimų poreikį, dabartinį bendradarbiavimą ir bendradarbiavimo kryptis su aukštosiomis mokyklomis ateityje.

2. Nustatyta, kad PVO šiandien sprendžia tokias problemas: socializacijos užtikrinimas, sektorinės problemos, švietimo skatinimas. Tačiau kai kurie interviu davėjai sunkiai identifikuoja ne tik socialines visuomenės problemas, bet ir nesidomi tyrimais (arba tyriminė veikla iš esmės yra visiškai svetima ir nesuprantama). Visuomenės problemos dažnai siejamos vien tik su profesinėmis problemomis bei atstovaujamos organizacijos veiklos kryptimis.

3. PVO, spręsdamos visuomenės problemas, susiduria su šiais sunkumais: viešųjų paslaugų nepakankamumas, bendradarbiavimo trūkumas, finansinis nestabilumas, informacijos stoka, specialistų stygius.

4. Atskleista, kad dauguma PVO neturėjo bendradarbiavimo patirties vykdyti tyrimus su aukštosiomis mokyklomis arba vykdė bendrus projektus, ne tyrimus.

5. Atskleistos tokios PVO ir aukštųjų mokyklų bendradarbiavimo kryptys vykdant tyrimus: tyrimų atlikimas, konferencijų, renginių organizavimas, mokymų vykdymas, PVO veiklos viešinimas.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Baršauskienė, V., Butkevičienė, E., Vaidelytė, E. (2008). Nevyriausybių organizacijų veikla: mokomoji knyga. Kaunas: Technologija, 103 p.

Creswell, J. W. (2007). Qualitative Inquiry & Research design. Choosing Among Five Approaches. Sage Publications.

Europa - EUR-Lex. Pilietinės visuomenės organizacija. Prieiga per internetą: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/civil_society_organisation.html?locale=lt.

Ghaus-Pasha, A. (2004). Role of civil society organizations in governance. Prieiga per internetą: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan019594.pdf>.

Kauno apskrities moterų krizių centras. (2016). Nevyriausybinių organizacijų – kas tai? Prieiga per internetą: <http://www.kamkc.lt/straipsniai/19-nevyriausybinės-organizacijos-kas-tai.html>

Kvale, S. (1996). An Introduction to Qualitative Research Interviewing. London: Sage Publications.

Lietuvos Respublikos Seimas. (1998). Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas Nr. VIII-785. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.63C4CD3B4766>

Lietuvos Respublikos Seimas. (2012). Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (2012-05-15). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>.

- Lietuvos Respublikos Seimas. (2013). Lietuvos Respublikos nevyriausybių organizacijų plėtros įstatymas Nr. XII-717. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d1e6be90747611e3b675ad30753d4b1b>.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė. (2012a). Viešojo valdymo tobulinimo programa. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.418407>.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybė. (2012b). 2014–2020 metų Nacionalinės pažangos programa Nr. 1482. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.31A566B1512D>.
- Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2017). Prieiga per internetą: <http://www.3sektorius.lt/>.
- OECD. (2015). Lietuva: atviro ir įtraukiančio politikos formavimo skatinimas. Pagrindiniai rezultatai ir rekomendacijos Lietuvai. Prieiga per internetą: http://www.3sektorius.lt/docs/OECD_rekomendacijos_LT_2015_2015-10-12_15:16:30.pdf.
- Silverman D. (2003a). Doing qualitative research: a practical handbook. London: Sage Publications.
- Silverman D. (2003b). Interpreting qualitative data: methods for analysing talk, text and interaction. London: Sage Publications.
- Šapkauskienė, A. (2017). Nevyriausybinių organizacijų (NVO) Lietuvoje: kas slepiasi po šia santrumpa. Prieiga per internetą: <http://mokslolietuva.lt/2017/08/nevyriausybinės-organizacijos-nvo-lietuvoje-kas-slepiasi-po-sia-santrumpa/>.
- Transparency International Lietuvos skyrius. NVO atlasas (2018). Prieiga per internetą: <https://nvoatlasas.lt/>

Summary

Involvement of Civil Society Organizations in Solving Societal Problems: A Qualitative Approach

Globalization and ongoing change processes are creating new demands for society, business organizations and educational institutions, driving the development of learning technologies, new strategies and patterns. Civil Society Organizations (CSOs) are strategically important participants in societal development, which are expected to play an important role in improving governance and regulations, increasing transparency and involving the public in addressing issues. Due to the lack of human and financial resources, it is difficult for Civil Society Organizations (CSOs) in Lithuania to delve deeper into existing issues and their essence as well as to provide concrete and qualitative solutions. In order to improve the involvement of society in solving societal issues and assist CSOs, higher educational institutions together with students and lecturers need to be involved in solving societal problems through scientific research.

The paper analyzes the phenomenon of involvement of civil society organizations in solving societal problems and reveals the problems faced by CSOs, discusses how cooperation between civil society organizations and higher education institutions has taken place and how the public should be more actively involved in solving societal problems.

A qualitative research was conducted using a semi-structured interview method. The study used targeted sampling. Interviews were conducted with 7 CSOs: 2 associations, 1 volunteer organization, 1 union, 2 public entities (NGOs), 1 community-based group, located in Vilnius and Klaipėda. The results of the study revealed the problems and difficulties faced by CSOs.

1. Three categories “Societal problems/issues addressed by CSOs“, “Difficulties encountered by CSOs in solving societal problems/issues” and “Trends of collaboration between CSOs and HEIs in terms of research” reveal CSOs attitudes to the need for research, current collaboration with HEIs and trends of possible future collaboration.

2. It was identified that CSOs address the following issues: socialization problems, sectoral issues, lack of awareness and education. However, it has emerged that some interviewees not only found it difficult to identify societal problems in a broader sense, but also had a rather superficial perception of the research (in other words research activity was considered basically as irrelevant and incomprehensible for them). Interviewees often related societal problems only to professional (specific organizational) issues and organization's activities, which again confirms that research is neither a priority nor an important part of their activities in the future.

3. CSOs addressing societal challenges encounter the following difficulties: lack of public services, lack of collaboration, insufficient financial resources, lack of information, lack of professionals.

4. Interviews revealed that the majority of CSOs representatives did not have any experience of collaboration with HEIs in terms of research; they had some certain specific interactions and joint projects, but not for research.

5. The following trends of possible collaboration between CSOs and HEIs are identified: conducting research, organizing conferences and events, conducting training, dissemination of CSOs activities.